ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№3(2)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 170 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish 18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi

Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiolingvistik yondashuv (gandbolchilar misolida)........ 23
G. A. Valiyeva

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari 27
Suyunova Surayyo Ulash qizi

Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish 31
Israilova Xusnida Adilovna

Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish 37
Raximova Feruza Najmiddinovna

Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish 42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna

Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari 46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna

Velosiped haydashning afzalliklari........ 49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi

Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане 54
Мирзакбарова Севда Вахиддиновна

Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari........ 58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna

Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ........ 62
Рахмонова Бахтигул Пайзиллоевна

Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi 65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi

Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari........ 71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi

Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish .. 76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich

Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili 83
Ismoilova N. Z.

Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni........ 87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich

Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati 91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi

Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi........ 95
Jurayeva Zulayxo Islomovna

Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida)........ 102
Islamova Dilfuza Dilshodovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni 107
Begmatova Nasiba Mengnarovna

Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi 112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li

Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades 118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna

Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida) 122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi

Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli 125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich

Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi 128
N. Q. Mamasidova

Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan refleksiv yondashuv (7-9-sinflar misolida) 131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanalievna

Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash 134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li

Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari 137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi

Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi 140
N. Sh. Miryusupova

Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari 143
Olimova Aziza Abdullayevna

Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari 147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi

Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari 150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich

Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi 154
Sadatov Chori Xolmuradovich

Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati 158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulxakimova Gulziyba Ziynatdinovna

Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi 162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish 165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi

Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта 168
Пак Диана Александровна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

YOSHLAR MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISHDA MILLIY QADRIYATLARNING O'RNI

UDK: 37.013

Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich
Samarqand davlat pedagogika instituti,
Pedagogika kafedrasi dotsent v.b. (PhD)

Annotatsiya: Zamonaviy jamiyat sharoitida yoshlar ma'naviyatini shakllantirish jarayonida milliy qadriyatlarning o'rni ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil etiladi. Milliy qadriyatlarning yoshlarning axloqiy hamda ma'naviy kamolotida, shuningdek, ularning ijtimoiy va etnik o'zligini anglashida tutgan o'rni yoritiladi. Milliy qadriyatlar va ma'naviyat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni mustahkamlashga xizmat qiluvchi pedagogik mexanizmlar hamda ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi amaliy ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: yoshlar ma'naviyati, milliy qadriyatlar, tarbiya, ma'naviy kamolot, ta'lim, pedagogik mexanizmlar.

Abstract: The role of national values in the formation of youth spirituality in modern society is analyzed from scientific, theoretical, and practical perspectives. Particular attention is given to the influence of national values on the moral and spiritual development of young people, as well as on their understanding of social and ethnic identity. The pedagogical mechanisms aimed at strengthening the relationship between national values and spirituality are also examined, and their practical significance in the educational process is revealed.

Key words: youth spirituality, national values, upbringing, spiritual development, education, pedagogical mechanisms.

Аннотация: Рассматривается роль национальных ценностей в формировании духовности молодежи в условиях современного общества с научно-теоретической и практической точек зрения. Освещается значение национальных ценностей в нравственном и духовном развитии молодежи, а также в осознании ею своей социальной и этнической идентичности. Раскрываются педагогические механизмы укрепления взаимосвязи между национальными ценностями и духовностью и их практическое значение в образовательном процессе.

Ключевые слова: духовность молодежи, национальные ценности, воспитание, духовное развитие, образование, педагогические механизмы.

KIRISH

Yoshlar ma'naviyati hozirgi bosqichda ijtimoiy rivojlanishning muhim tarkibiy qismiga aylandi. Jamiyat taraqqiyoti yoshlarning ma'naviy barkamolligi, axloqiy qarashlari hamda milliy qadriyatlarga sodiqligiga bevosita bog'liqdir. Shu sababli yosh avlodni milliy va ma'naviy qadriyatlar ruhida tarbiyalash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Bolani milliy va ma'naviy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda oilaning, ayniqsa, onaning o'rni beqiyosdir. Ona o'z allasi orqali farzandiga mehr-oqibat, insoniylik va milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'ularini singdiradi. Shu bois yosh onalar va bo'lajak kelin-qizlarni milliy qadriyatlarning farzand tarbiyasidagi o'rni haqida xabardor qilish, ular uchun uzluksiz ma'naviy-ma'rifiy o'quv-seminarlar tashkil etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi [1].

Tarixan milliy qadriyatlar har bir xalq hayotida axloqiy me'yorlar va ijtimoiy uyg'unlikni ta'minlovchi asosiy omillardan biri bo'lib kelgan. Bugungi kunda mamlakatimizda huquqiy demokratik davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etish jarayonida milliy qadriyatlarning jamiyat hayotidagi o'rni va ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Chunki milliy qadriyatlarga sodiq xalqni asoratga solish yoki ularni doimiy qaramlikda ushlab turish mumkin emas.

Globallashuv sharoitida yoshlar turli madaniy ta'sirlar ostida shakllanayotgan bir paytda milliy qadriyatlar ularning ma'naviyatini mustahkamlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu nuqtayi nazardan mazkur maqolada milliy qadriyatlarning zamonaviy yoshlar ma'naviyatini shakllantirishdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Tarixan milliy qadriyatlar har bir xalq hayotida axloqiy me'yorlar hamda ijtimoiy uyg'unlikni saqlovchi asos bo'lib xizmat qilgan. Mamlakatimizda huquqiy demokratik davlat hamda kuchli fuqarolik jamiyatini barpo etish

jarayonida milliy qadriyatlarning jamiyat hayotidagi oʻrni va ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Milliy qadriyatlarga sodiq boʻlgan xalqni asoratga solish, ularni doimiy qaramlikda ushlab turish mumkin emas.

Shu sababli milliy qadriyatlar yoshlarni ma'naviy-axloqiy jihatdan tarbiyalashda, kelajakda buyuk davlatni barpo etishda hamda ijtimoiy-iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishda muhim oʻrin tutadi. Chunki mamlakatimizda yashayotgan har bir avlod va butun aholining ma'naviy hamda axloqiy yetukligi orqali insonparvar, demokratik va huquqiy fuqarolik jamiyati barpo etiladi.

Bu borada Prezidentimiz Sh.M. Mirziyoyev tomonidan keng koʻlamli ishlar amalga oshirilmoqda. Mazkur oqilona siyosat natijasida xalqimiz oʻzligini anglab, oʻz nasl-nasabini, tarixiy ildizlarini chuqurroq anglay boshladi. Bu jarayon milliy qadriyatlarga boy merosimizni oʻzlashtirish asosida tobora rivojlanib bormoqda [2].

Zamonaviy makonda yoshlar global madaniy ta'sirlar ostida shakllanayotgan boʻlsa-da, milliy qadriyatlar ularning ma'naviyatini mustahkamlovchi yoʻnalish sifatida muhim rol oʻynaydi. Globallashuv va raqamli aloqalar keng rivojlanayotgan hozirgi davrda zamonaviy yoshlar dunyoning turli burchaklaridan kelayotgan koʻplab madaniy ta'sirlar, mafkuralar va turmush tarzlari bilan toʻqnash kelmoqda. Axborotga keng kirish imkoniyati va madaniy xilma-xillik yoshlar uchun katta imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ayrim muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Ayniqsa, shaxsiy oʻzlikni anglash va ma'naviy rivojlanish jarayonida bu jarayon muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda koʻplab yoshlar tez oʻzgarayotgan ijtimoiy muhitda hayot mazmuni, maqsad va oʻziga xoslik hissini izlash bilan band. Aynan shunday sharoitda milliy qadriyatlar zamonaviy yoshlarning ma'naviyatini shakllantirishda muhim tayanch omil sifatida namoyon boʻladi.

Milliy qadriyatlar – bu xalqning tarixi, madaniyati va umumiy tajribalariga asoslangan gʻoyalar hamda tamoyillar majmui boʻlib, ular jamiyatning kimligi va qanday qadriyatlarga tayanishini belgilab beradi. Bu qadriyatlar shunchaki mavhum tushunchalar emas, balki jamiyatni birlashtiruvchi, yoʻl-yoʻriq koʻrsatuvchi hamda axloqiy mezonlarni belgilovchi tirik an'analardir.

Zamonaviy hayotning murakkab jarayonlarida yoʻl topishga harakat qilayotgan yoshlar uchun milliy qadriyatlar muhim tayanch vazifasini bajaradi. Ular yoshlarning oʻz tarixiy merosi, jamiyati va umumiy maqsadlari bilan bogʻlanishiga yordam beradi hamda ularni shaxsiy manfaatlardan tashqarida kengroq ijtimoiy mas'uliyatni anglashga undaydi.

Mazkur maqolada milliy qadriyatlarning zamonaviy yoshlar ma'naviyatini shakllantirishdagi muhim oʻrni tahlil qilinadi. Unda milliy qadriyatlarning shaxsiy oʻzlikni anglash, axloqiy rivojlanish, ijtimoiy birlikni mustahkamlash hamda an'analarni asrab-avaylash bilan zamonaviylikni uygʻunlashtirishdagi ahamiyati yoritib beriladi.

Ushbu bogʻliqlikni chuqur anglash orqali milliy qadriyatlarni rivojlantirish yoshlarning ma'naviy hayotini boyitishi, ularni fikrlovchi, barqaror qarashlarga ega va jamiyatga foydali shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qilishi mumkin [3].

Ma'naviyat tushunchasi va milliy qadriyatlar

Ma'naviyat shaxsning ichki dunyosi, axloqiy qarashlari va ijtimoiy faoliyatini belgilovchi ruhiy-axloqiy fenomen sifatida talqin qilinadi. Yoshlar oʻrtasida sogʻlom ijtimoiy-ma'naviy muhitni shakllantirish, ularni turli diniy-ekstremistik oqimlar ta'siridan himoya qilish bugungi kunda barchamiz uchun eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Bu jarayon xalqimiz ma'naviyatini yuksaltirishda muhim omil boʻlib xizmat qiladi.

Davlat yoshlar siyosatini amalga oshirish mexanizmlari va me'yorlarini yanada samarali joriy etish, shuningdek, xalqaro tajribani oʻrganish va qoʻllash boʻyicha yangi yondashuvlar hamda takliflar ishlab chiqilmoqda. Bu esa yoshlarning manfaatlarini yanada mustahkamlash va tajriba almashishni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, yosh avlodni tarbiyalash, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish kabi dolzarb masalalar yuzasidan xorijiy hamkorlar bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur. Chunki globallashuv jarayonlari yosh avlodning hayotiy qadriyatlari va axloqiy me'yorlariga ham oʻz ta'sirini koʻrsatmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yoshlar ma'naviyatini milliy qadriyatlar asosida shakllantirish masalasi koʻplab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Ma'naviyat va islomshunoslik sohasida muhim ilmiy tadqiqotlar olib borgan olimlar qatoriga V.V. Bartold, E.E. Bertels, A. Krimskiy, I.P. Petrushevskiy, L. Klimovich, E.A. Belyaev, I. Goldtsier, G.M. Kerimov kabi tadqiqotchilarni kiritish mumkin. Ularning ilmiy ishlari Sharq sivilizatsiyasi, islom madaniyati hamda ma'naviy qadriyatlar rivojini oʻrganishda muhim manba boʻlib xizmat qiladi [4].

Shuningdek, R.G. Baltanov, S. Dorjenov, R. Mavlyutov, I.A. Makatov va T. Saidboev kabi olimlar ham ma'naviy qadriyatlar, diniy-ma'naviy meros hamda ularning jamiyat taraqqiyotidagi oʻrnini tadqiq etganlar. Ularning ayrim ilmiy gʻoyalari yoshlar ma'naviyatini shakllantirish jarayonini oʻrganishda muhim nazariy asos sifatida foydalanilmoqda.

O'zbek olimlari tomonidan ham milliy qadriyatlar va ma'naviyat masalalariga bag'ishlangan ko'plab monografiyalar, ilmiy maqolalar va dissertatsiyalar yaratilgan. Ushbu tadqiqotlarda milliy qadriyatlarning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik, ijtimoiy va madaniy ahamiyati alohida ta'kidlangan.

Ularning ayrim ilmiy g'oyalari yoshlar ma'naviyatini shakllantirish jarayonini o'rganishda muhim tarixiy manba sifatida xizmat qiladi [4].

Insonning mohiyati uning ma'naviyati va xulqi bilan belgilanadi. Shuning uchun ham ma'naviyat va axloq doimo birga yuradi. Bu bejiz emas. Zero, ma'naviyat insonning o'z maqsadlarini anglashiga, axloq esa ana shu maqsadlarga erishishda inson xulqi qanday bo'lishini anglashga xizmat qiladi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya esa yoshlarni hayotda o'z oldiga to'g'ri, aniq va ezgu maqsadlarni qo'yish hamda shu maqsadlarni amalga oshirishning go'zal xulqlarini o'rgatadi. Boshqacha qilib aytganda, ma'naviy tarbiya o'quvchining ichki olamini shakllantiradi, axloqiy tarbiya esa ana shu ichki olamni tashqi olam bilan bog'lashga o'rgatadi. Ma'naviy-axloqiy tarbiya shuning uchun ham o'zaro bog'liqdir. Biri ikkinchisini taqozo qiladi. Zero, insonning yaxshi yoki yomonligi uning qo'l-oyog'i, ko'zlari, tili yoki gavdasi qandayligiga emas, balki uning ichki ma'naviyatiga bog'liq. O'qituvchi, murabbiy va ota-onalar ana shu pedagogik qoidani chuqur anglab olishlari zarur [5].

Milliy qadriyatlar umumbashariy axloqiy me'yorlar bilan uyg'unlashgan holda xalqlarning tarixiy tajribasi, madaniyati va urf-odatlaridan kelib chiqadigan qadriyatlardir. Yoshlar ma'naviyati milliy qadriyatlar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, ular yoshlarning ijtimoiy ongini, vatanparvarlik tuyg'usini va milliy o'zligini shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi. O'zbekistonda yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, buyuk ajdodlar xotirasini yodda saqlagan holda ularni e'zozlash, yuksak hurmat va ehtirom ko'rsatish, shuningdek, yoshlarni huquqiy, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan himoyalash uchun qulay shart-sharoitlar yaratish masalasi davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Binobarin, xalqimizning siyosiy tafakkuri, ijtimoiy faolligi hamda olib borilayotgan islohotlarga daxldorlik tuyg'usi tobora ortib borayotgan bir davrda Konstitutsiyaning yangi tahrirdagi 65-moddasida ta'kidlanganidek, yoshlarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlikni, buyuk ajdodlarimizning boy ma'naviy merosidan faxrlanish tuyg'usini shakllantirish masalalarida davlat va jamiyat g'amxo'rlik qiladi. Yangi O'zbekiston barpo etilayotgan bugungi kunda mamlakatimizga butun dunyoning nigohi qadalgan, qadimiy madaniyatimiz va ma'naviy qadriyatlarimizni jahon ahli tan olayotgan bir davrda ajdodlarimiz qoldirgan boy milliy qadriyatlarimizni avaylab-asrash va rivojlantirishga alohida ahamiyat berilmoqda [6].

Milliy qadriyatlar yoshlarni tarixiy merosga hurmat ruhida tarbiyalashga yordam beradi, bu esa ularning ma'naviy kamolotiga xizmat qiladi.

Milliy qadriyatlar – yoshlar ma'naviyatining asosiy omili

Milliy qadriyatlar yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy o'zligini anglashida muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Bu qadriyatlar yoshlarni o'z xalqining tarixi, madaniyati va an'analari bilan yaqindan tanishtirib, ularni jamiyatga mos ijtimoiy sub'ekt sifatida shakllantiradi. Bunday murakkab ruhiy jarayon yoshlarda identifikatsiya hissini kuchaytiradi, bu esa ma'naviyatning mustahkam poydevorini tashkil qiladi.

Etik va axloqiy qadriyatlar

Milliy qadriyatlar yoshlarning axloqiy qarashlarini shakllantiradi va ularning hayotda to'g'ri qarorlar qabul qilishiga yordam beradi. Bir qator ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, milliy qadriyatlar yoshlarni axloqiy barkamollikka yetaklaydi va ularni jamiyat farovonligi uchun mas'ul etadi. Milliy qadriyatlar orqali axloqiy me'yorlar, hurmat, adolat hissi va vatanparvarlik tushunchalari o'z aksini topadi.

Ta'lim tizimi va milliy qadriyatlar integratsiyasi

Ta'lim tizimi yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarni o'rgatishda muhim rol o'ynaydi. Ta'lim jarayonida milliy qadriyatlarni singdirish orqali yoshlarning axloqiy qarashlari, madaniy anglash darajasi va jamiyatdagi munosabatlar tizimi muvozanatli tarzda mustahkamlanadi.

Xususan, milliy tarix, adabiyot va falsafa fanlari yoshlarni o'z milliy merosi bilan tanishtiradi hamda ularning ruhiy dunyosini boyitadi. Ta'lim muassasalari milliy qadriyatlarni amaliy ta'lim faoliyati bilan uyg'unlashtirib, yoshlarni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga tayyorlaydi.

Ijtimoiy muhit, global madaniyat va milliy qadriyatlar

Globallashuv jarayonida yoshlar turli madaniy ta'sirlar ostida bo'lib, bu ularning insoniy qadriyatlar tizimiga yangi muammolar keltirib chiqarishi mumkin. Shu sababli milliy qadriyatlarni yoshlar ongida mustahkamlash ijtimoiy barqarorlik va ma'naviy uyg'unlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Milliy qadriyatlar va ma'naviy meros yoshlarning dunyoqarashini ijobiy yo'nalishda shakllantiradi. Bu jarayon yoshlarni nafaqat uzluksiz axloqiy tamoyillar bilan bog'labgina qolmay, balki ularni jamiyatda ijtimoiy mas'uliyatli va faol fuqarolar sifatida shakllantirishga yordam beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni bir qator ilmiy metodlar asosida o'rganildi. Jumladan, tahlil va sintez metodi milliy qadriyatlar hamda yoshlar ma'naviyati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlashga xizmat qildi. Tarixiy-qiyosiy metod orqali milliy qadriyatlarning jamiyat taraqqiyotidagi o'rni tarixiy manbalar asosida o'rganildi. Shuningdek, pedagogik kuzatish metodi ta'lim tizimida milliy qadriyatlarning o'rni va ta'sirini aniqlash imkonini berdi. Nazariy umumlashtirish metodi esa mavjud ilmiy manbalar hamda tadqiqot natijalarini tizimlashtirish va umumlashtirishga yordam berdi. Ushbu metodlar yordamida milliy qadriyatlarning yoshlar ma'naviyatini shakllantirishdagi pedagogik hamda ijtimoiy ahamiyati ilmiy jihatdan asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, milliy qadriyatlar yoshlarning ma'naviy kamolotida muhim o'rin tutadi. Avvalo, ular yoshlarning shaxsiy hamda ijtimoiy o'zligini anglashiga yordam beradi. Milliy qadriyatlar yoshlarni o'z xalqining tarixi, madaniyati va an'analari bilan tanishtirib, ularda vatanparvarlik hamda milliy g'urur tuyg'ularini shakllantiradi. Shuningdek, milliy qadriyatlar yoshlarning axloqiy qarashlarini rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ular yoshlarni adolat, hurmat, mas'uliyat, vijdon va insonparvarlik kabi umuminsoniy axloqiy me'yorlarga amal qilishga undaydi. Ta'lim tizimi ham milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Xususan, tarix, adabiyot, falsafa kabi fanlar yoshlarni milliy meros bilan tanishtirib, ularning ruhiy dunyosini boyitadi. Ta'lim muassasalari milliy qadriyatlarni o'quv jarayoni hamda ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar orqali targ'ib etish orqali yoshlarni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga tayyorlaydi.

Globallashuv jarayonida yoshlar turli madaniy ta'sirlar ostida bo'lishiga qaramay, milliy qadriyatlar ularning ma'naviy barqarorligini ta'minlovchi asosiy omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli milliy qadriyatlarni yoshlar ongida mustahkamlash ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga ham xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi xulosalarga kelindi. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlar muhim pedagogik va ijtimoiy omil hisoblanadi. Milliy qadriyatlar yoshlarning milliy o'zligini anglashiga, axloqiy kamolotiga hamda vatanparvarlik tuyg'ularining shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, ta'lim tizimi milliy qadriyatlarni yoshlar ongiga singdirishda muhim rol o'ynaydi. Shu asosda ta'lim tizimida milliy qadriyatlar asosidagi o'quv dasturlarini yanada takomillashtirish, yoshlar o'rtasida milliy madaniyat hamda an'analarni targ'ib qiluvchi ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni kengaytirish, oilada milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya tizimini mustahkamlash hamda globallashuv sharoitida yoshlarni turli zararli g'oyalar ta'siridan himoya qilish bo'yicha kompleks pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqish zarur.

Xulosa qilib aytganda, milliy qadriyatlarni yoshlar ma'naviyati bilan uyg'unlashtirish jamiyatda ma'naviy barkamol, vatanparvar va ijtimoiy faol avlodni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Musurmonqulov Oybek Uralovich. "The Role of Spiritual and National Values in Youth Education." American Journal of Pedagogical and Educational Research, 31 (2024): 46–49.
2. G. A. Ismoilova va M. Muxammedova. "The Role of National Values in Spiritual and Moral Education of Students' Youth." International Journal of Social Science & Interdisciplinary Research (IJSSIR).
3. Primkul Kulmatov. "The Importance of National Values in the Spirituality of Modern Youth." Journal of Applied Science and Social Science, 15(07) (2025).
4. M. Mahmutov. "The Role of Our National Values in Shaping the Spirituality of Young People." European Scholar Journal, Vol. 2, No. 3 (2021).
5. Karshiyev J.A. O'quvchilarni tarbiyalashda ma'naviy-axloqiy tarbiyaning tutgan o'rni // Inter Education & Global Study. 2025. №1(1). B. 120–127.
6. Dilmurod Yaxyayev. "The Importance of Promoting National Values and Spiritual Heritage in Raising the Spirituality of Youth." Modern Science and Research, 2:12 (2023).

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02	Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07	Ta’limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Mas’ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali 26.09.2023-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.